

doch onverwacht vrijgevalen voor woningbouw. Ik kom daarop nader terug.

De particuliere ondernemers waren zich gaan terugtrekken. De toenemende moeilijkheid om geschikte objecten te vinden, waarbij men medewerking van de Gemeente op niet al te bezwarende voorwaarden redelijkerwijs mocht verwachten, de hogere eischen welke deze aan de plannen stelde, de duurdere kosten van uitvoering en de willekeurige retributie, welke de Gemeente was gaan vorderen als tegemoetkoming in de algemeene kosten van stadsverbetering en van bemaling, eerst f 0.30 per M². bouwterrein bedragende, later opgelopen tot f 1.30, f 2.40 en f 3.—, waren even zoovele factoren om het particuliere initiatief van de bouwgrond-exploitatie te vervreemden. Maar de Gemeente, voor wie dit toch geen geheim kon wezen, had niet aanvaard de consequentie die daaruit voor haar, die weldra monopoliste zou zijn, onafwendbaar moest voortkomen. Er volgde zoo al geen absoluut, dan toch een relatief gebrek aan bouwterrein, al werd dit zoolang mogelijk verdoezeld; totdat uit het debat in de Raadszitting van 13 Februari 1913 de naakte waarheid eindelijk naar voren trad.

Ik sprak hierboven van een algemeen uitbreidingsplan. Er was inderdaad, en ik zou haast zeggen als vertelde ik een sprookje, er was ééns zulk een algemeen plan, deels in kaart, deels in den genialen kop van den man die juist tijdens den geweldigen groei van deze stad in het stadstimmerhuis en ver daarbuiten den scepter had gezwaaid. Toen de nieuw tot stand gekomen woningwet dan ook een uitbreidingsplan eischte en de Raad op 8 Januari 1902 tot dit doel f 7000.— beschikbaar had gesteld, kon De Jongh reeds een jaar later zulk een plan bij de Commissie voor Plaatselijke Werken indienen. De belemmerende deelen van Hillegersberg en Overschie waren intusschen geannexeerd.

Dit algemeen plan, schreef hij in de begeleidende nota, bestaat uit een bijeenvoeging van al de verschillende plannen die alle reeds een of meer malen een punt van overweging bij Uw Commissie, de Commissie van Financiën en Burgemeester en Wethouders hebben uitgemaakt. En iets